

Зад. 1 Дадени са n болта, нито два от които не са с еднакъв диаметър. Дадени са и n гайки, като за всеки болт има точно една гайка, която му пасва. Не е разрешено да се сравняват болт с болт или гайка с гайка. Разрешено е да се правят само сравнения от вида **Сравни болт i с гайка j** , като резултатът от такова сравнение е точно едно от следните три: или **Болт i има по-голям диаметър от гайка j** , или **Болт i има по-малък диаметър от гайка j** , или **Болт i пасва точно на гайка j** .

- 10 т. а) Докажете, че всеки алгоритъм, който намира кой болт на коя гайка съответства, използвайки само сравнения от посочения вид, работи във време $\Omega(n \lg n)$.
- 10 т. б) Предложете алгоритъм, който намира кой болт на коя гайка съответства, използвайки само сравнения от посочения вид, и има **средна** сложност по време $O(n \lg n)$. Можете да опишете алгоритъма общо: не с псевдокод, а само да посочите идеята, използвайки наготово факти, които са изучавани на лекции.
- 20 т. в) Предложете итеративен алгоритъм, който намира най-малкия болт и най-малката гайка, използвайки не повече от $2n - 2$ сравнения от посочения вид. Единственият вид достъп, който Вашият алгоритъм може да прави до болтовете и гайките, е викане на функция `compare(B[i], N[j])`, където $B[i]$ е i -ият болт, а $N[j]$ е j -тата гайка. Тази функция връща
- 1, ако i -ият болт е с по-голям диаметър от j -тата гайка,
  - -1, ако i -ият болт е с по-малък диаметър от j -тата гайка,
  - 0, ако i -ият болт пасва точно на j -тата гайка.

Този алгоритъм трябва да бъде написан подробно в псевдокод.

Решение: а) Всеки болт пасва на точно една гайка по условие, а от елементарни физически съображения следва, че и всяка гайка пасва на точно един болт. Ерго, пасването болтове-гайки е биекция и всеки алгоритъм за тази задача трябва да установи биекция между множеството на болтовете и множеството на гайките. Тези биекции са точно $n!$. Следователно, всяко дърво на вземане на решения за тази задача има поне $n!$ листа. Въпросите, които е разрешено да се задават, имат по три отговора, следователно дървото има разклоненост 3. Оттук височината на дървото е поне $\log_3(n!)$. В асимптотична нотация, височината е $\Omega(n \lg n)$, използвайки добре известния резултат за асимптотиката на логаритъм от факториел.

б) Задачата лесно може да се реши от алгоритъм със средна сложност по време $O(n \lg n)$, ако използваме идеята на QUICKSORT. Идеята на QUICKSORT (ако няма еднакви елементи) е да разбием множеството спрямо някакъв елемент, наречен *pivot*, на множеството от елементите, по-големи от *pivot*, и множеството от елементите, по-малки от *pivot*, и да работим рекурсивно върху двете подмножества. Това обаче може да се приложи директно само ако можем да сравняваме всеки два елемента. В тази задача елементите са болтове и гайки и не е разрешено да се сравнява болт с болт или гайка с гайка. Така че леко усложняваме идеята: б.о.о., избираме произволен болт b и спрямо него разбиваме множеството от гайките на три подмножества: множеството S от гайките, които са с по-малък диаметър от b , гайката (тя е точно една) γ , която му пасва, и множеството от гайките L , които са с по-голям диаметър от b . Това правим в линейно време с пробване на всяка гайка с b .

Това обаче не ни дава веднага желаното разбиване, защото множеството от болтовете в момента не е разбито на три, а само на две: $\{b\}$ и останалите болтове. Вземаме γ и спрямо нея разбиваме множеството от останалите болтове на множеството A от тези, които имат по-малък диаметър от γ , и множеството B от тези, които имат по-голям диаметър от γ . Очевидно $|S| = |A|$ и $|L| = |B|$. Нещо повече, съществува биективно съответствие-пасване между болтовете от A и гайките от S , и също така има биективно съответствие-пасване между болтовете от B и гайките от L . Тогава $\langle S, A \rangle$ е пример на същата задача, но с по-малък размер; също така и $\langle L, B \rangle$ е пример с по-малък размер. Ако $|S|$ е достатъчно голямо, решаваме рекурсивно задачата върху $\langle S, A \rangle$, в противен случай решаваме задачата с брутална сила в константно време. Аналогично, ако $|L|$ е достатъчно голямо, решаваме рекурсивно върху $\langle L, B \rangle$, в противен случай решаваме задачата с брутална сила в константно време.

Очевидно, асимптотичния анализ е точно като QUICKSORT с функцията PARTITION. В най-лошия случай, т.е. когато на всяко ниво на рекурсията имаме лошия късмет да изберем екстремален болт, сложността е квадратична; в най-добрия случай е $\Theta(n \lg n)$; в средния случай е пак $\Theta(n \lg n)$, което може да се покаже със същото рекурентно уравнение, което използвахме за средната сложност на QUICKSORT. Това, че правим два PARTITION-а, веднъж на гайките спрямо произволен болт и после на болтовете срещу неговата гайка, няма значение за асимптотиката.

в) Идеята е такава: разглеждаме някаква произволна наредба на болтовете, да кажем, масив от болтовете $B[1, \dots, n]$, и някаква произволна наредба на гайките, да кажем, масив от гайките $N[1, \dots, n]$. За целите на задачата, и болтовете, и гайките се идентифицират с диаметрите си. Б.о.о., нека диаметрите са цели положителни числа. Сравняваме $B[1]$ с $N[1]$. Ако $B[1]$ е по-голям, отхвърляме го като невъзможен (той не може да е най-малкия болт) и пробваме с $B[2]$ и $N[1]$, и така нататък. Ако $N[1]$ е по-голяма, отхвърляме я и пробваме с $B[1]$ и $N[2]$ и така нататък. Ако $B[1]$ пасва на $N[1]$, не можем да отхвърлим тази двойка, но все още не сме сигурни, че те са най-малките. Запомняме тази двойка като текущ кандидат и минаваме нататък, тоест разглеждаме следващия болт и следващата гайка; ако няма следващ болт или следваща гайка, то край на алгоритъма. Със сигурност ще намерим поне една такава пасваща двойка, но може да има много такива. Следващата двойка пасващи болт и гайка, която ще намерим, ако изобщо има следваща, или ще е от по-малки болт и гайка, при което тя (следващата) ще стане текущата, или ще е от по-големи болт и гайка, при което ще я прескочим. Двойката, която е останала накрая, е минималната. Следният псевдокод реализира тази идея.

```

BOLTS-NUTS( $B[1, \dots, n]$ ,  $N[1, \dots, n]$ : posint)
1  (* Има биекция между двата входни масива *)
2  done  $\leftarrow$  FALSE,  $i \leftarrow 1$ ,  $j \leftarrow 1$ 
3  min  $\leftarrow \infty$ 
4  while not(done) do
5      result  $\leftarrow$  compare( $B[i]$ ,  $N[j]$ )
6      switch
7          case result = 1
8               $i++$ 
9              if  $i = n$ 
10                 done  $\leftarrow$  TRUE
11          case result = -1
12               $j++$ 
13              if  $j = n$ 
14                 done  $\leftarrow$  TRUE
15          case result = 0
16              if  $B[i] < \text{min}$ 
17                  min  $\leftarrow B[i]$ 
18                   $i^* \leftarrow i$ 
19                   $j^* \leftarrow j$ 
20               $i++$ 
21               $j++$ 
22              if  $i = n$  or  $j = n$ 
23                  done  $\leftarrow$  TRUE
24  return  $\langle B[i^*], N[j^*] \rangle$ 

```

Зад. 2 Разгледайте задачата за намиране на най-къс път в тегловен ориентиран граф с положителни тегла на ребрата. Разгледайте задачата във варианта от даден връх s до всички останали върхове, като за най-късите пътища се искат само теглата им (а не самите пътища).

1 т.   а) Напишете алгоритъма на Dijkstra за тази задача.

19 т.   б) Докажете коректността на този алгоритъм.

Решение Това се преподава на лекции.

Зад. 3 Представете си лабиринт, който се състои от стаи и коридори между стаите. Коридорите са еднопосочни: във всеки коридор може да се върви само в едната посока и никога в обратната посока. Знае се, че в този лабиринт е невъзможно да се въртим в кръг; тоест, ако напуснем дадена стая през някакъв коридор, излизащ от нея, няма как да се върнем в нея повече. Даден е лабиринтът като множеството от стаите $\{r_1, r_2, \dots, r_n\}$ и множеството от коридорите, като всеки коридор е наредена двойка (r_i, r_j) от началната си и крайната си стая.

Предложете ефикасен алгоритъм, който по дадени стаи r_p и r_q връща броя на различните начини да тръгнем от стая r_p и да пристигнем в стая r_q , движейки се в лабиринта. Обосновете накратко коректността и сложността по време.

Решение: Задачата може да се моделира с ориентиран граф, чиито върхове са стаите, а коридорите са ребрата. Невъзможността да се въртим в кръг казва, че графът е даг. Трябва да направим ефикасен алгоритъм, който намира броя на ориентираните пътища от даден връх s до друг даден връх t в дага.

NUM-PATHS-DAG($G = (V, E) : \text{dag}, s, t \in V$)

```

1  for  $x \in V$ 
2      num[x]  $\leftarrow 0$ 
3  num[s]  $\leftarrow 1$ 
4  TOPOSORT( $G$ )
5  for  $x \in V$  in the topo order
6      for  $y \in \text{Adj}[x]$ 
7          num[y]  $\leftarrow \text{num}[y] + \text{num}[x]$ 
8  return num[t]
```

Коректността може да се обоснове чрез следната рекурсия. Нека $n(x)$ означава броя на пътищата от s до x .

$$n(x) = \begin{cases} 1, & \text{ако } x = s \\ \sum_{(y,x) \in E} n(y), & \text{в противен случай} \end{cases}$$

Щом няма цикли, очевидно има точно един път от s до s . За всеки друг връх x , броят на пътищата от s до x е сумата по всички предшественици y на x на броевете на пътищата от s до y .

Сложността по време е $\Theta(n + m)$. От лекции знаем, че сложността на топологичното сортиране е $\Theta(n + m)$, а цикълът на редове 5–7 също има сложност $\Theta(n + m)$, защото той минава през всеки списък на съседства по веднъж.

Зад. 4 Контекстно-свободна граматика (КСГ) е наредена четворка $\Gamma = \langle \Sigma, N, S, R \rangle$, където Σ е крайно множество от терминали (Σ е азбуката), N е крайно множество от нетерминали, такова че $N \cap \Sigma = \emptyset$, $S \in N$ е фиксиран нетерминал, наречен начален нетерминал, и R е множеството от правила (още се наричат продукции) от вида $A \rightarrow X$, където A е нетерминал, а $X \in (\Sigma \cup N)^*$. Формално, R е бинарна релация $R \subseteq N \times (\Sigma \cup N)^*$. Дефинираме бинарната релация $\Rightarrow \subseteq (\Sigma \cup N)^* \times (\Sigma \cup N)^*$ така:

$$x \Rightarrow z \stackrel{\text{def}}{\iff} \exists A \in N \exists x_1, x_2 \in (\Sigma \cup N)^* (x = x_1 A x_2 \text{ и има правило } A \rightarrow \alpha \text{ и } z = x_1 \alpha x_2)$$

Релацията $\Rightarrow^*$ е рефлексивното и транзитивно затваряне на $\Rightarrow$. Ако $x \Rightarrow^* y$, казваме, че има *дериация* от x до y в Γ . За всеки $y \in \Sigma^*$ казваме, че y има *дериация* в Γ , ако $S \Rightarrow^* y$.

КСГ е в Нормална Форма на Чомски (пишем кратко КСГНФЧ), ако всички правила са от вида $A \rightarrow BC$ или $A \rightarrow a$ или $S \rightarrow \epsilon$, където A, B и C са нетерминали, a е терминал, а ϵ е празният стринг.

Предложете ефикасен алгоритъм, който по дадена КСГНФЧ $\Gamma = \langle \Sigma, N, S, R \rangle$ и $y \in \Sigma^*$ връща 1, ако y има дериация в Γ , или 0 в противен случай. Дайте съвсем кратка обосновка на коректността и сложността по време на предложението от Вас алгоритъм. Приемете, че размерът на Γ е $O(1)$.

Решение: Ще построим алгоритъм по схемата динамично програмиране. Този алгоритъм е добре известен и се нарича СΥΚ на имената на създателите си Cocke, Younger и Kasami.

Нека $y = y_1 y_2 \dots y_n$. Б.о.о., нека $n \geq 1$. Ако за всеки $y_i \dots y_j$, където $1 \leq i \leq j \leq n$, намерим множеството $X_{i,j} = \{A \in N \mid A \Rightarrow^* y_i \dots y_j\}$, то ние сме готови! Тогава връщаме 1, ако $S \in X_{1,n}$, и връщаме 0 в противен случай. Това, което позволява да направим ефикасен алгоритъм е, че при $i < j$ можем да пресмятаме ефикасно всяко $X_{i,j}$ от множествата $X_{i',j'}$, където $i \leq i' \leq j' \leq j$ и $j' - i' < j - i$.

Базата на рекурсията са множествата $X_{i,i}$ за $1 \leq i \leq n$:

$$\forall i \in \{1, 2, \dots, n\} : X_{i,i} = \{A \in N \mid \text{има правило } A \rightarrow y_i\}$$

защото в КСГНФЧ, ако по време на дериацията в сентенциалната форма се появи нетерминал, той никога не изчезва в смисъл, че в крайния стринг ще има поне един съответстващ на него терминал; ерго, правилата от вида $A \rightarrow BC$ никога не могат да стартират дериация на еднобуквен стринг.

При $i < j$, $X_{i,j}$ е обединението, по всички нетривиални факторизации $\langle y_i \dots y_k, y_{k+1} \dots y_j \rangle$ на стринга $y_i \dots y_j$ (тоест, по всички $k \in \{i, \dots, j-1\}$) на тези нетерминали, които са A -то в продукции от вида $A \rightarrow BC$, такива че $B \Rightarrow^* y_i \dots y_k$ и $C \Rightarrow^* y_{k+1} \dots y_j$. Но тези нетерминали B и C са елементите на множествата $X_{i,k}$ и $X_{k+1,j}$. При изчисляването на $X_{i,j}$ множествата $X_{i,k}$ и $X_{k+1,j}$ са вече известни.

Самият алгоритъм може да се реализира по начин, аналогичен на реализацията на алгоритъма за MATRIX-CHAIN MULTIPLICATION, изучаван на лекции.

DERIVATION($\Gamma = \langle \Sigma, N, S, R \rangle, y \in \Sigma^*$)

```

1  n ← |y|
2  for i ← 1 to n
3      M[i, i] ← {A | (A → y_i) ∈ R}
4  for diag ← 2 to n
5      for i ← 1 to n - diag + 1
6          j ← i + diag - 1
7          M[i, j] ← ∅
8          for k ← i to j - 1
9              for B ∈ M[i, k]
10                 for C ∈ M[k + 1, j]
11                     for P ∈ R
12                         if P = (A → BC)
13                             M[i, j] ← M[i, j] ∪ {A}
14  if S ∈ M[1, n]
15      return 1
16  else
17      return 0
```

Обосновката на коректността следва от обосновката на рекурсията. Сложността по време е $\Theta(n^3)$, ако граматиката има константна сложност – тогава множествата $M[a, b]$ имат големина, ограничени от константа, така че и трите най-вътрешни цикъла “въртят” само константен брой пъти.

Зад. 5 Докажете, че следната задача е **NP**-пълна. Дадено е множество A от софтуерни приложения. Дадено и е множество C от “способности” (capabilities), като всяко приложение притежава една или повече от тези способности. Дадено е и число k . Пита се дали има подмножество $X \subseteq A$, такова че обединението от способностите на всички приложения в X е точно C и $|X| \leq k$.

Решение: Задачата е най-известна под името “SET COVER”: при дадено опорно множество и множество от негови подмножества, дали има $\leq q$ от тези подмножества, които покриват опорното множество. Общият пример е $\langle S, T, q \rangle$, където S е опорното множество, $T \subseteq 2^S$, а $q \in \mathbb{N}$. Съответствието със **Зад. 6** е следното: A съответства на T и C съответства на S .

Очевидно $SC \in \mathbf{NP}$: има недетерминирана машина на Тюринг, която отгатва подмножество $T' \subseteq T$ и после в полиномиално време проверява, че $T' \subseteq T$, $|T'| \leq q$ и T' покрива S .

Ще покажем, че $VERTEX COVER \propto SET COVER$. При даден пример $\langle G = (V, E), k \rangle$ на VC , правим в полиномиално време пример $\langle S, T, q \rangle$ на SC , в който $q = k$, $S = E$ и $T = \{I(v) \mid v \in V\}$, където “ $I(v)$ ” означава множеството от ребрата на G , инцидентни с връх v . В термините на **Зад. 6**, съответствието е такова: ребрата от примера на VC са способностите от **Зад. 6**, а всяко множество ребра с общ връх дава точно едно приложение от **Зад. 6** (за целите на това, което правим, идентифицираме приложенията със способностите, които имат).

Ако $\langle G = (V, E), k \rangle$ е ДА-пример на VC , то по дефиниция има $U \subseteq V$, такова че на всяко ребро от E поне единият край е в U и $|U| \leq k$. Всеки връх от U задава точно едно множество-елемент на T . За съвкупността от тези множества, да я наречем T' , е вярно, че всеки елемент на S е в някое от тях; с други думи, T' покрива S . Освен това, $|T'| = k = q$.

В обратната посока, ако $\langle S, T, q \rangle$ е ДА-пример на SC , то има подмножество $T' \subseteq T$, такова че T' покрива S и $|T'| = q$. В примера на VC , на T' съответстват $q = k$ различни множества от ребра, като във всяко от тях ребрата имат общ край. С други думи, T' задава върхово покриване с размер не повече от k на графа.

Очевидно е, че конструкцията може да се извърши в полиномиално време.